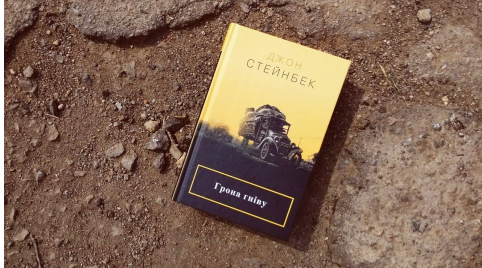


*Дмитро Білий*



Сучасне суспільство зорієнтоване на досягнення успіху на конкретному місці праці. Однак не завжди трапляється так, що всі люди завжди почуватися достатньо забезпеченими. Їм бракує найнеобхідніших матеріальних речей та гідних умов для того, щоб відчувати себе людиною. Тоді людина вирушає на пошуки кращого життя. Книга, про яку йтиметься в цій статті, розповідає про історію родини з Оклахоми, змушеної під час масштабної економічної кризи США у ХХст. вирушити у пошуках «землі обіцяної» - до Каліфорнії.

Уже на перших сторінках твору зустрічаємось із простими людьми, які перебувають у певній залежності від орендарів. Ті прагнуть лише грошей і байдуже ставляться до селян, котрі ще від дитячих років невтомно працювали, щоб мати харчі. Автор тонко зауважує, що орендарі не визнавали власної відповідальності за погане ставлення до людей: мовляв, це все банк, це не ми. Їм бракує сміливості визнати свої провини.

### **«Моя хата скраю»**

Хазяї приїздили на своєюземельну ділянку, але частіше присилали замість себе посередників. Ті приїжджали в критих автомобілях, аби дослідити родючість землі. Селяни бентежно спостерігали, як криті автомобілі їздили полями. Одного разу відбувся діалог між орендарем та трактористом. Перший запитав, чому той працює проти своїх же односельчан, лише задля власної вигоди. Працівник відповів, що має хороший заробіток - три долари на день. Орендар обурился і сказав, що через ті три долари, які заробив тракторист, сотні людей були змушені поневірятись в пошуках кращого заробітку. Це несправедливо. Тракторист же відповів: «Треба про власних малих думати». Тобто людина була зосереджена лише на тому, що потрібно вижити попри те, що інші, можливо, виживатимуть та помруть. Розмова продовжилась, і тракторист промовив такі слова: «Та це ж не я. Від мене нічого не залежить. Я ж роботу втрачу, якщо не виконаю». Цей

чоловік, як і багато людей сьогодні, шукав виправдання своїм вчинкам, говорячи про обставини.

Маємо пам'ятати, що праця, яка побудована на зловживанні, ніколи не буде благословенна Богом. Як не стати причетним до своєрідного вбивства інших через егоїстичну поведінку? Кейсі, один із головних героїв книги, ствердив: «Нікого не вб'єш, якщо себе опануєш».

### **Пасивне спостереження, чи конкретні дії**

Герої нашої книги жили надією на краще майбутнє у Каліфорнії – райський куточок. Один з них одного разу слушно запитав свою матір: «А вам не спадає на думку, що там, куди поїдемо, усе виявиться не так, як гадалось? Чи не лячно вам, що там буде не так файно, як ми уявляли?» (згодом, до речі, виявилось, що такі переживання були небезпідставними). Мати ж спростувала таку песимістичну думку сина про їхнє майбутнє. Вона сказала: «Спочатку нам здається, що нам під силу й тисячу життів прожити, але потім виявляється, що життя лиш одне. Якщо я про майбутнє гадатиму, це забагато буде».

Діалог між Кейсі, проповідником, та Ел, членом родини з Оклохами, найяскравіше відображає становище безробітних людей та їхнє ставлення до життя. Ел запитав Кейсі, до чого дійде країна, на що той відповів: «Людям доводиться їхати на заробітки у пошуках кращого ніж те, що мають зараз». А потім додав: «Набачився я таких, як ти. Ніц не роблять, лиш одне співають, лазаря тягнуть: І куди ж ми котимося?» Людина неодноразово може нарікати впродовж життя, так і не усвідомлюючи однієї істини: її життєвий успіх великою мірою залежить від неї самої, від того, як вона діятиме в певній ситуації. Недаремно Ігнатій Лойола давав таку мудру пораду: «Молися так, ніби все залежить від Бога, але працюй так, ніби все залежить від тебе». Одне з типових виправдань людини звучить так: «Не робитиму, бо результат не гарантований». Ідеться не про страх чи невпевненість у собі. Це лише небажання пройти необхідну боротьбу, якої вимагають життя і робота. Деякі люди дозволяють своїм психічним реакціям та характеру змінюватися під впливом соціальної долі, тоді як інші самі формують свою соціальну долю. Тому кожна безробітна особа завжди може вирішити, яку дорогу вона обере: триматиме голову високо, чи стане цілковито апатичною.

**«Я - ми»**

Родина вирушає у пошуках кращої роботи до Каліфорнії. Сюжетна лінія твору яскраво демонструє те, як люди можуть перейти на інший рівень життя – від «я» до «ми». Коли одному важко, то удвох набагато легше: удвох не так легко розгубитись, удвох не так самотньо, як одному. Автор цікаво зазначає, що людей можна знищити тільки тоді, якщо захитати основи тієї спільноти, у якій кожен член думає не лише про себе, а насамперед про ближніх. Егоїстичні персонажі-визискувачі заморозили своє «я» та відсікли себе від «ми».

У пошуках гідних умов праці люди із різних міст чи сіл ставали ближніми один для одного та відчували себе однією родиною: одного вечора двадцять сімей ставали однією сім'єю, діти різних родин – дітьми всіх. Водночас міграція і заробітчанство несло небезпеку розпаду сім'ї. Найбільше це відчувала та усвідомлювала матір, берегиня домашнього вогнища. Саме вона переконувала інших членів родини в тому, що нічого доброго гроші не принесуть. Усе, що в нас є, - це сім'я, неподільна. Під час мандрівки до Каліфорнії ця матір усвідомила, що сенс життя не тільки в оплачуваній роботі. Згодом родина на своєму важкому шляху зустрічала різних людей, які повертались із заробітків та розвінчували ілюзорні міфи про умови праці в нібито райському куточку - Каліфорнії. Один із чоловіків попередив родину з Оклахоми, що ті зустрінуться з ненавистю людей, у яких любов була заглушена грішми.

### **Сила єдності та молитви**

Урешті-решт герої твору дісталися до табору поблизу Каліфорнії, де вони знайшли непогані умови праці та життя в чітко організованій спільноті. Там уже вони відчували повагу та гідне ставлення. Заможні землевласники неодноразово застосовували репресії, які ще більше зміцнювали і сильніше згуртовували репресованих. Наші головні герої книги зіткнулися з певними труднощами, але те, що вони були разом та молились, дало їм силу витривати. Стейнбек зазначає, що об'єднання власників сподівалось, що колись ті працівники перестануть молитись, розмовляти з Богом, просячи в Нього допомоги. Саме тоді, коли припиниться молитовне спілкування з Творцем, уже точно не буде надії на краще життя, адже без Бога це неможливо.

Пошуки кращих умов праці – це важкий шлях, але блажен той, хто активно дбає про спільне благо, усвідомлюючи свою відповідальність за своє майбутнє та покладаючись на Господа, без Якого «нічого не можемо чинити». (Див Йо 15, 5)

Дмитро БІЛИЙ, У пошуках землі обіцяної, або роздуми після прочитання «Грон гніву» Дж. Стейнбека // СЛОВО №3 (83), вересень-листопад 2020